

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K.V. br. 6/07 (od 01.01.2010. godine broj predmeta je K. Po2 br. 22/10)

Glavni pretres: 21.05. 2008.

Izveštaj: Nataša Kandić i advokat Dragoljub Todorović, punomoćnici žrtava

Odbojana optuženog Miodraga Dimitrijevića

Optuženi je, u mirnodopsko vreme, naredbom Republičkog štaba TO Srbije bio postavljen za referenta za operativno-nastavne poslove u Zonskom štabu TO Valjeva. U ratno vreme, drugom naredbom, opet Republičkog štaba TO Srbije, postavljen je na isto mesto. Bavio se isključivo obukom svih jedinica koje zahvata Zonski štab TO. Jednog dana, ne seća se datuma, tadašnji komandant Četvrte operativne zone, pukovnik Ratko Đokić saopštio mu je da je dobio naređenje u Republičkom štabu da formira jedinicu jačine odreda, da je doobući, naoruža i pošalje u Drugu proletersku gardijsku diviziju koja je bila raspoređena na teritoriji Slavonije. Ta divizija pripadala je operaivnim snagama JNA, koje se mogu upotrebiti na bilo kom delu tadašnje SFRJ. Prepostavljena komanda Druge proleterske gardijske brigade bila je Prva gardijska brigada, sa sedištem u Beogradu. Pukovnik Đokić dao je zadatak optuženom da prati formiranje tog odreda koji dobija naziv Protivdiverantski odred TO Valjevo i ako ima problema da mu prenese da bi on intervenisao kod štabova TO Valjevo, Loznica i Šabac, od kojih se formira taj odred. Optuženi nema nikakvu komandnu dužnost. Apsolutnu komandnu funkciju ima pukovnik Đokić. U odredu ima oko 400 ljudi. Za komandanta je postavljen Darko Perić.

Jednog dana, pukovnik Đokić saopštio je optuženom da odred treba da se preda Drugoj proleterskoj brigadi, čiji je komandant bio pukovnik Dušan Lončar. Pukovnik Đokić pored odreda, poslao je dve čete TO, iz Lajkovca i Ljiga, u Tovarnik. Kranuo je lično da preda te jedinice Drugoj proleterskoj gardijskoj brigadi, čija je komanda bila u Tovarniku, a optuženi ide sa njima kao Đokićev pomoćnik. Kada su stigli u Tovarnik, pukovnik Đokić, komandant odreda, Darko Perić, i komandiri četa, Budimir Milinković za četu iz Ljiga i Veljović, za četu iz Lajkovca, otišli su u komandu. Tom prilikom te jedinice TO predpočinjene su komandi Druge proleterske brigade. Optuženi nije prisustvovao predaji odreda. Odred gubi identitet TO i dobija funkciju koju imaju i sve druge jedinice brigade, što je bilo u suprotnosti sa strategijom oružane borbe, prema kojoj jedinice TO se ne mogu upotrebljavati na teritoriji druge republike.

Pošto je predpočinjavanje odreda komandi izvršeno, pukovnik Đokić gubi funkcije komandovanja nad odredom ali zadržava funkciju da angažuje optuženog. On određuje da optuženi ide sa odredom u Čakovac. Čete su ostale u Tovarniku. On daje optuženom tri zadatka: da pruži pomoć odredu, ako ima problema u vezi sa pozadinskim elementima; zatim, ako komandant brigade odredi neki zadatak koji nije primeren sposobnostima i znanju tog odreda, da ga moli za neki lakši zadatak, i da se nađe vojnicima kao moralna podrška.

Pukovnik Lončar je doneo odluku o napadu na Lovas naveče 9.10.1991. Dogovorio se sa Devetakom. Njih dvojica su odlučila da se sutradan vojnim vozilima prebace jedinice koje treba da napadaju u tri kolone. Devetak je stalno tvrdio da vojska ne treba da uđe prva i otuda angažovanje „pomoćnih snaga“. U naredbi koju je izdao pukovnik Lončar kaže se da selo treba

očistiti „od pripadnika ZNG i MUP-a, kao i stanovništva koje je neprijateljski nastrojeno“. Od snaga brigade u napadu na Lovas učestvovali su samo dobrovoljci.

Po naređenju pukovnika Lončara, komandanta brigade, jedna četa je 9.10.1991. upućena sa vozilima u Lovas. Druga četa, TO iz Lajkovca, nije upućena jer su pekli prase i pukovnik Lončar im je dozvolio da ostanu do sutra.

Sve jedinice u Lovasu bile su pod komandom pukovnika Lončara. Odlukkom Predsedništva SFRJ od 1.09.1991. sve paravojne grupe stavljene su u nadležnost i komandovanje JNA. Dobrovoljački omer *Dušan Silni* je bio pod komandom Druge proleterske gardijske brigade.

U Lovasu, optuženi ima iste zadatke kao u Čakovcu. Komandant odreda nikada ništa nije referisao optuženom kao pretpostavljenom. Dolazio je kod optuženog M.Dimitrijevića samo kada mu je nešto trebalo, pomoći oko hrane, municije ili radio uređaja, da mu nešto objasni.

Optuženi je došao u Lovas 14.10.1991. sa vozačem i jednim vojnikom koji mu je u Valjevu dat kao obezbeđenje. Odmah je stupio u kontakt sa policajcem Vorkapićem. Od njega je doznao da je on komandir zatvora i ko je šta u selu. Taj Vorkapić je bio veoma nezadovoljan zato što nije dobio parče kolača od vlasti. Iza optuženog u Lovas je stigao pukovnik Đokić. Sastali su se sa Vorkapićem, koji se tada žalio Đokiću da u zatvoru ima puno ljudi a da on ima malo ljudi za obezbeđenje zatvora. Tražio je pet pancira za policiju, uniforme i da mu pošalje jedan vod vojne policije da bi rešavao pitanje naoružanja, pretresa i čišćenja terena. Istog dana, kada su došli optuženi i pukovnik Đokić, u Lovas je stigao i jedan diverzantski vod sa Mirom Plavšićem, obaveštajnim oficijerom. Posle razgovora sa Vorkapićem, pukovnik Đokić je otisao. Uveče je optuženi upoznao novu vlast u selu – Devetaka, Devčića, Radojčića a bio je i Vorkapić. Za Radojčića su mu rekli da je komandant TO. Za Devetaka su mu rekli da je direktor zadruge i da je defacto komandant sela. Devčić je bio komandir policije. Te večeri optuženi saznao da su Lovas i nova vlast pod vojskom. Prve noći optuženi M.Dimitrijević je spavao kod Devetaka a posle je spavao u mesnoj zajednici, menjajući svake večeri prostoriju u kojoj će da spava.

Optuženi nije mogao da nareduje komandantu odreda, Darku Periću, kao ni četama, bez obzira što je bio potpukovnik jer položaj a ne čin određuju nadležnost. Optuženi nije mogao da se žali jer sva naređenja koje je odbio od pukovnika Đokića bila su usmena. Nikada nije bio pozvan u nadležnu komandu u Tovarniku. Jednom, 16.10.1991. godine, otisao je nepozvan, kada je pukovnik Lončar držao sastanak sa komadirima iz svoje brigade. Otisao je da sazna kakve zadatke dobijaju odred i čete, da je u toku. Išao je sa komandantom odreda, optuženim Perićem. Bila je ustaljena praksa da se održavaju sastanci na novu vlasti u selu i uglavnom su se održavali naveče. Niko nije vodio zapisnike. Prisustvovali su oni koji dođu. Optuženi je pitao ono što ga je interesovalo. Sve što je čuo, proveravao je preko kapetana Veljovića, zatim preko Gavrilovića i Vlahovića. Nije primao podatke o negativnim dogadjajima. Kapetan Veljović je bio određen da podnosi podatke o bezbednosti, za sve jedinice, i on je kontaktirao sa komandom brigade.

Optuženi je 15.10.1991. ujutru pozvao komandire četa TO, Veljovića, Gavrilovića, Ivanovića i komandira tenkovske čete, koji je iz druge brigade. Bio je prisutan i Devetak, koji je imenovao Đuru Prodanovića za svog zamenika. Lično je smatrao da stanovništvo nije dovoljno obavešteno o regulativama koje je propisala vojska i da je zbog toga dolazilo do ekscesa. Predložio je vlasti u selu da se izda jedno saopštenje kao kodeks ponašanja i to je prihvaćeno. Ljudi u vlasti su predložili da taj proglašenje sadrži obavezu prijavljivanje dolaska u selo, kontrolu ulaska i izlaska iz sela, zabranu kretanja kriz krizno područje, zabranu grupnog kretanja, iseljenje i drugo. Oni su

govorili a optuženi je zapisivao i na osnovu toga i sastanka sa komandirima napisao je 15.10.1991, tekst proglaša. Stavio je uvođenje radne obaveze, pomenuo je ratni sud i pozvao stanovnike da prijave pljačke. U tački 10. naređenja napisao je poziv na poštovanje vlasti a u tački 11. bila je molba da se stanovništvo ponaša u duhu propisanih normi.

Predlog da se ljudi skupe u zadruzi 17.10.1991. mogao je doći samo od profesionalnih policajaca, Devčića i Vorkapića. Niko od ljudi u vlasti nije pomenuo kao mogućnost da se ljudi prikupe u zadruzi. 17.10.1991. prepodne nije bilo sastanka. Optuženi je išao za Tovarnik da traži od komande da pošalju vojnu policiju ali ga je pukovnik Kamberi „otkačio“. Odatle je otisao u Šid da razgovara sa komandantom divizije, ali ga nije našao. U Lovas se vratio oko 17:00 časova. Doznao je da su Hrvati već bili zatvoreni i da ih je Vorkapić zatvorio.

Optuženi je znao za minsko polje. Mesna vlast je takođe znala. 12.10.1991. urađeno je minsko polje. Od dobrovoljaca je čuo da je Ljuban Devetak lično posmatrao izradu tog minskog polja. Optuženi je znao tačno mesto gde je minsko polje jer je nekoliko puta prošao tim putem a i njegov vozač mu je pokazao, kada su prolazili: „eto,to je tu to minsko polje“. Komandant odreda, optuženi Perić saznao je za minsko polje od optuženog, 17.10.1991. naveče na sastanku, koji je održan u mesnoj zajednici. Kada je na sastanku čuo da će se upotrebiti TO da u jednoj dolini izvrši pretres kuća radi prikupljanja naoružanja, optuženom je sinulo kroz glavu da bi taj teren mogao da se izvidi i nađu mesta odakle se otvara vatra i pucaju snajperisti. Naglasio je Periću da bi mogao da iskoristi šansu i izvidi teren. Rekao mu je da razmisli o tome, da li ga interesuje da pronađe te snajperiste. Optuženi je znao, čuo i video odakle pucaju snajperisti. Nije znao tačno mesto i zato je Periću rekao „vidi gde je to tačno mesto“. Zamolio je Batu Mihajlovića da odredi nekoliko ljudi da pode sa teritorijalcima iz Valjeva, s obzirom da su se mnogo plašili. Na tom sastanku nije se odlučivalo o odlasku niti prolasku pored minskog polja. Optuženi je rekao za minsko polje zbog toga što je znao da Perić to ne zna. Niko nije reagovao jer su svi, osim Perića, znali za minsko polje. Optuženi nikada ništa nije naredio Periću. Uveče 17.10.1991. optuženi mu je samo napomenuo da izvidi odakle se puca, i to ako hoće, ako ga to interesuje.

Ujutru, 18.10.1991. potpukovnik Dimitrijević je došao u zadrugu i Perić mu je rekao da će da ide u akciju a onda mu je on savetovao da treba da povede trideset do četrdeset ljudi iz jedinice i dobrovoljce. Predložio mu je da povede nekoliko meštana kao vodiče. Zatim mu je rekao da se kreću polako, izričito putem. Imali su dva puta do minskog polja koja nisu bila minirana. Iz zadruge mu je pokazao minsko polje i rekao mu: „eno ti onde onaj čošak, vidiš onu travu, onu zelenu travu, to ti je detelina jedna, ne dirajte ništa, prodite pored nje gore putem, obidite je“. Tu, u zadruzi je čuo da je tokom noći bilo maltretiranja Hrvata, da se isticao neki bokser, koji je bio Darkova pratnja. Tražio je od Perića da smiri boksera. Kao čovek je insistirao da se izvrši trijaža ljudi, da se zadrže oni za koje ima neki dokaz da su krivi a da se ostali puste. Perić mu nije rekao da je cele noći imao raspravu sa svojim starešinama oko odlaska. Nije mu rekao ni da je ujutru, prilikom, postrojavanja vojske ubedivao vojниke da treba da idu.

Nije naredio da se odrede ljudi da idu u živi štit. Da je naredio da razminiraju minsko polje, što je krivično delo, Perić je mogao da pozove o obavesti pukovnika Lončara da mu je anređeno da izvrši krivično delo.